

Motovun je upravo izvukao novog asa iz rukava - intrigantnu priču s ruba znanosti koja se dogodila prije točno 751 godinu

20.06.2022 23:08 | Autor: Gordana Čalić Šverko

Motovunska čarobnica Diletta (snimila Gordana Čalić Šverko)

Kažu da se turizam sastoji od emocije, doživljaja i priče. Ako je tome tako Motovun je upravo izvukao novog asa iz rukava. Intrigantna priča koja se dogodila prije točno 751 godinu, kada je prvi motovunski podestat Thoma Michiel zbog čarobnjaštva dao osuditi i pogubiti vlastitu suprugu Dilettu, novi je motiv dolaska na motovunsko brdo.

TEKST SE NASTAVLJA NAKON OGLASA

Saznajte kako vratiti moderan i profinjen izgled svom objektu

Sponsored by Midas

Pronašli smo način kako brzo i jednostavno doći do potrebne pozajmice!

Mračne tajne motovunske čarobnice kroz priču upriličenu na autentičnim lokacijama stvarnih događaja, u istoimenoj predstavi nove storytelling ture, premijerno je oživotvorila glumačka ekipa Istra Inspirita. S glavnog motovunskog trga, Anticov trga, gdje su glumci brojne znatiželjnike uveli u priču, put u povijest nastavio se kroz interpretativnu šetnju u kuli "Nova vrata" gdje je Diletta osuđena, a ispred crkve sv. Ciprijana, konačno i smaknuta. Istra Inspirita, projekt kulturno-doživljajnog turizma koji se provodi u sastavu Istarske razvojne turističke agencije uz podršku županijskog odjela za turizam te oživljava priče, mitove i legende poluotoka već desetu godinu zaredom, jubilej je tako obilježio premijernim uprizorenjem nove izvedbe u svom vremeplovu.

Zanimljivo putovanje u povijest započelo je prije četiri godine kada je motovunski načelnik Tomislav Pahović otkrio da na internetu postoji knjiga "La strega di Montona" autorice Lare Pavanetto. Kontaktirao ju je i doznao da se priča temelji na pergameni na koju je ona slučajno naišla u arhivi u Veneciji. Istraživanje koje su pokrenuli u motovunskoj općini pokazalo je da je pergamena iz 1271. godine, izvorna bilježnička isprava, zapravo svojevrсни zapisnik sa suđenja venecijanskoj plemkinji Diletti Michiel zbog čarobnjaštva.

Interpretativna šetnja Istra Inspirita

Upravo je ta autentična isprava datirana 6. srpnja 1271. godine, okosnica knjige "Proces protiv Dilette [Motovun 1271.]. U prožimanju rimskog, kanonskog, običajnog i mletačkog prava", čiji su autori Dunja Milotić i Ivan Milotić, a nakladnici Državni arhiv u Pazinu i Općina Motovun koja je premijerno predstavljena uoči storytelling ture. U žiži zbivanja za Motovun su iznimno važni događaji, koji iz ralja zaborava otimaju nevjerojatnu priču staru 751 godinu i odvođe u vrijeme samog dolaska Mletačke republike u Motovun, sedam godina ranije no što se prvotno smatralo, čime se mijenja i tijek motovunske povijesti.

- Za Motovun je ovo svakako novi turistički proizvod koji je znanstveno potkrijepljen. Kroz knjigu prevedenu na engleski jezik, a onda i kroz storytelling turu koju razvijamo s Istra Inspiritom, zapravo oživljavamo dio povijesti. Kulturnoj ponudi dajemo život kroz povijesnu priču temeljenu na stvarnim činjenicama, a onda i prikazanu na autentičnim lokacijama. Naša je velika sreća da je Motovun dobro sačuvan i sve te lokacije i dalje postoje. Sama činjenica da su rezervacije za premijernu storytelling turu odmah planule, govori o tome koliki interes vlada za takav turistički proizvod. S Istra Inspiritom dogovorili smo još četiri takve predstave tijekom ljetne sezone, gdje će brojni posjetitelji imati priliku upoznati se s tim dijelom motovunske povijesti, najavio je direktor motovunske Turističke zajednice David Matković koji ima razloga za zadovoljstvo.

Trenutne turističke brojke su zbilja izuzetne.

Nova storytelling tura

- Od početka godine ostvareno je 50 posto noćenja više nego u istom razdoblju lani, a u odnosu na rekordnu 2019. godinu na koju se svi volimo pozivati, porast je 17 posto. Sva tržišta jako rastu, izuzev Ujedinjenog Kraljevstva i SAD-a koja su još u oporavku, što je dokaz tome da je taj avio - segment još uvijek slabiji, ali veseli porast svih ostalih tržišta, izjavio je Matković.

Slučajevi iz srednjeg vijeka u kojima su se žene na europskom tlu pojavljivale kao okrivljenice u raznim procesima danas privlače veliku pozornost pa tako i ovaj motovunski. Interes za tim slučajevima najčešće prate i jake emocije pa se oni često iščitavaju nekritički ili bez odgovarajućih pravnih znanja premda je riječ o tipično pravnim materijama. Taj doživljaj pojačava se time da je riječ o ženi u nezavidnu položaju i apriornim te duboko pogrešnim kvalifikacijama da je žensko biće tijekom povijesti bilo pravno potlačeno. Te prizemne emocije dodatno ražaruje najčešće sasvim neopravdano dovođenje Crkve u svezu s procesom u kojemu se ženu za nešto nepromišljeno okrivljuje.

Knjiga "Proces protiv Dilette [Motovun 1271.]. U prožimanju rimskog, kanonskog, običajnog i mletačkog prava", čiji su autori Dunja i Ivan Milić, dvoje profesora prava u Zagrebu, bavi se slučajem Dilette, supruge prvoga mletačkog podestata Motovuna. Taj je podestat u ljeto 1271. godine u Motovunu, samo nekoliko dana nakon dolaska u Motovun i uspostave mletačke vlasti, osudio i dao pogubiti svoju suprugu, koja ga je neposredno prije toga obdabila prvorođencem. Čitava pravna analiza tog slučaja temelji se na Dilettinu priznanju tvarnih/čarobnjačkih čina sadržanom u autentičnoj i izvornoj bilježničkoj ispravi sastavljenoj u ljeto 1271. godine u Motovunu koja je pisana kancelarijskom goticom i izrađena je na kvalitetnoj pergameni, a čuva se u Državnom arhivu u Mletcima.

Diletin slučaj krajnja je rijetkost, i to tolika da se isprva posumnjalo u autentičnost isprave, jer datiranje nekog procesa protiv žene pod optužbom za tvarništvo/čarobnjaštvo u 1271. godinu, čini i u europskim okvirima ne samo rijedak nego i iznimno rani takav slučaj. Međutim, ubrzo su i filološki i paleografski te pravno autori knjige potvrdili originalnost i pouzdanost ne samo te isprave, nego i čitava kolopleta pravnih događaja povezanih s Diletom i njezinim suprugom Thomom Michielom koji se može identificirati iz arhivskog gradiva.

U knjizi se, naglasio je Ivan Milić, u određenoj mjeri iznosi i zadržka prema tumačenjima koji svaki slučaj žene okrivljenice u nekom procesu dovode u vezu s vještičarenjem ili ih najčešće sasvim neopravdano povezuju s Crkvom. Slučajevi progona vještica pojavljuju se u Europi mnogo kasnije, a u hrvatskim zemljama stoljećima nakon Diletina slučaja. Oni su u katoličkim zemljama razmjerno malobrojni, a prevladavajuće se pojavljuju u protestantskim krajevima i Novome svijetu.

- Vještičarenje podrazumijeva teološke razrade i ugovor vještice s đavlom, što se u našim krajevima na razini iznimaka pojavljuje duboko u novojekovlju. U Diletinu slučaju nema ni vještičarenja, a kamoli spomena Crkve (jer da ih ima, isprava bi bila neautentična), već je riječ o izričaju pučkoga čarobnjaštva i tvarništva koji je svugdje u to doba progona mjesna civilna vlast, istaknuo je Milić.

U Diletinu slučaju autori knjige nizom pravnih argumenata potkrjepljuju nagovještaj da Diletta možda uopće nije dala priznanje zbog kojega je pogubljena ili da je u najmanju ruku ono moglo biti iznuđeno. Čitav slučaj još je intrigantniji kada se zna da je motovunski podestat Thoma, koji ju je dao pogubiti, pripadao glasovitoj i moćnoj mletačkoj obitelji Michielovih, zatim da je sama Diletta bila gospođa iz plemenita mletačkog roda te da je imala sestru koja je bila udana za Thomina brata.

Promocija knjige "Proces protiv Dilette (Motovun, 1271.)"

Isprava o Diletti iz 1271. godine stubokom mijenja dosadašnje historiografske uvriježenosti i saznanja o uspostavi mletačke vlasti u Motovunu te prestanku vlasti akvilejskog patrijarha. Ona pouzdano s 1278. godine pomiče taj događaj sedam godina ranije, u 1271. godinu. Bitno se upotpunjuju saznanja o organizaciji srednjovjekovne predmletačke motovunske općine. Također, ona je iznjedrila sasvim nova saznanja o dataciji motovunske crkve posvećene sv. Ciprijanu, koju se sada može pouzdano datirati nekoliko stoljeća ranije.

Šire gledajući, napomenuo je Milotić, knjiga o procesu protiv Dilette upućuje na potrebu krajnjeg opreza kada se nešto želi kvalificirati vještičarenjem i vješticom ili, pak, dovoditi Crkvu ili inkvizicijski proces u vezu s takvim suđenjima. S obzirom na istančanost pravne analize recenzenti ove knjige, pravni povjesničari, civilisti, kanonski pravници, procesualisti, okvalificirali su je prvorazrednim pravnim djelom za poznavanje srednjovjekovnih procesa uopće, posebno procesa protiv žena, a naročito prava i pravne povijesti baš u istarskome srednjovjekovlju.

Za razumijevanje knjige, potrebno je napomenuti, naglasila je Dunja Milotić, da se radi o zločinu čarobnjaštva za koje je bilo mjerodavno narodno shvaćanje. Odnosno, vjerovanje tadašnje državne vlasti da ljudi mogu uz pomoću nekih tajanstvenih nadnaravnih sila uzrokovati teške štete drugim ljudima. - Progoni vještica, progoni čarobnjaka koji su bili masovno rasprostranjeni i nama su više poznati, u Hrvatskoj će uslijediti puno kasnije, tek od početka 17. stoljeća i trajati do pedesetih godina 18. stoljeća, naglasila je Dunja Milotić te rekla da je motovunska isprava vrlo vrijedna jer su sudbeni postupci za čarobnjaštvo u toj prvoj fazi narodnog shvaćanja čarobnjaštva, iznimno rijetki.

Milotić s replikom isprave iz 1271. godine

Recenzent Petar Bujas naglasio je da pri iščitavanju zapisnika iz sudskih procesa protiv zločina magije nikada nije vidio nešto slično da je netko poput Dilette sam sebe optužio, pri čemu joj je suprug bio svjedok, progonitelj i izvršitelj pa je zapravo intrigantan motivacijski ciklus, gdje dolazi do čitavog kolopleta jer radi se o dvije sestre, udane za dva brata, a spominje se i oporuka. Na promociji je o knjizi govorila i Karmen Markezić iz Državnog arhiva u Pazinu.

Ukoliko je Diletta doista priznala stvarne/čarobnjačke čine pri kojima je koristila pupčanu vrpcu i posteljicu s poroda muškog djeteta, voštane figurice probodene iglama, prah crva..., nameće se pitanje zašto. Ako je priznala, zašto je priznala, ako je suprug autor njena priznanja, zašto ju je pogubio, što je ona tako loše učinila da je se htio riješiti, pitali su na promociji knjige Ivana Milotića, a on je uzvratilo da je to pitanje za milijun dolara jer se motiv ne može sa sigurnošću razabrati.